

Заклучения на Съвета относно Европейска стратегия за засилване на ролята на висшите учебни заведения за бъдещето на Европа

(2022/C 167/03)

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като припомня политическия контекст на този въпрос, изложен в приложението към настоящите заключения,

КАТО ПРИПОМНЯ, ЧЕ:

1. Висшите учебни заведения (ВУЗ) ⁽¹⁾ в Европа участват до голяма степен в създаването, разпространението и сертифицирането на знания. Те играят незаменима роля в постигането както на европейското пространство за образование, така и на новото европейско научноизследователско пространство, във взаимодействие с европейското пространство за висше образование. ВУЗ са от ключово значение за постигане на целта, изложена в Резолюцията на Съвета относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование и отвъд него (2021–2030 г.), а именно делът на лицата на възраст между 25 и 34 години със завършено висше образование да бъде най-малко 45 % до 2030 г.
2. През идните години нарастването на броя на записаните за следване на висше образование, което е основна световна тенденция през последните десетилетия, ще се засили. Броят на лицата на възраст между 25 и 34 години с висше образование в държавите от ОИСР и Г-20 се очаква да достигне 300 милиона до 2030 г. ⁽²⁾.
3. Редица възможности и предизвикателства ще повлияят на бъдещото развитие на ВУЗ в Европа. Световните демографски тенденции и глобализацията ще поставят под въпрос позицията на Европа като бележит център за създаване на знания. Глобалното затопляне и влошаването на състоянието на околната среда, ускоряването на технологичните промени и нарастващата надпревара за цифрови технологии вече засягат стратегиите и позиционирането на ВУЗ както в Европа, така и в глобален план. Наличието на голям резерв от таланти с отлично образование и обучение ще придобива все по-голямо значение, за да може Европа да запази и утвърди позицията си на световен лидер в условията на засилена глобална конкуренция.
4. Същевременно нарастващото търсене на висококачествено и приобщаващо образование, както и на високи постижения в областта на научните изследвания и иновациите в страните с бързо развиващи се икономики, води до увеличаване на работата в мрежа в световен мащаб, като същевременно се появяват нови заплахи за основните ценности и принципи, които европейските демокрации се стремят да отстояват. На европейско и световно равнище нарастващите неравенства и предизвикателствата, породени от застаряващите общества, ще преобразят пазара на труда и ще задълбочат необходимостта от приобщаване и от завършване на висше образование, което ще доведе до нови очаквания за учене през целия живот.
5. Икономическото възстановяване след пандемията и бързото развитие на знанията, уменията и компетентностите, свързани с цифровия и екологичния преход, ще наложат на ВУЗ да обмислят допълнителното развитие на своята инфраструктура, да приемат нови педагогически инструменти, да предоставят възможности за гъвкав и кратък учебен опит, да подготвят учащите за постоянно променящата се обществена среда и среда на пазара на труда и да дадат възможност на изследователите да работят заедно за намиране на иновативни решения на настоящите глобални предизвикателства.
6. Постигането на приобщаване и отлични резултати изисква значителни общи инвестиции в сектора на висшето образование в ЕС, като се имат предвид настоящите средни разходи за висше образование в ЕС и с оглед на нарастващия брой студенти и учащи, както и на предизвикателствата, пред които са изправени ВУЗ.
7. Уникалната позиция на висшето образование в служба на пресичащите се мисии на образованието, научните изследвания, иновациите и службата за обществото е възможност да се използва потенциалът за взаимодействие между тези четири мисии.

⁽¹⁾ За целите на настоящите заключения терминът „висши учебни заведения“ се използва като препратка към целия сектор, представляващ цялата област на висшето образование, като по този начин обхваща всички видове висши училища, включително, в съответствие с националното право или практика, изследователски университети, университетски колежи, университети по приложни науки, институции за висше професионално образование и обучение и висши училища по изкуствата.

⁽²⁾ ОИСР (2020 г.), *Resourcing Higher Education: Challenges, Choices and Consequences* („Осигуряване на ресурси за висшето образование: предизвикателства, избор и последици“), Висше образование, OECD Publishing, Париж.

8. Използването на тези полезни взаимодействия е от ключово значение за постигането на целите на ООН за устойчиво развитие. Ще трябва да се насърчат партньорствата с участието на множество заинтересовани страни и сътрудничеството между ВУЗ и с ВУЗ.

9. В този контекст в резолюцията на Съвета относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование и отвъд него (2021—2030 г.) се призовава за създаването на „програма за трансформация на висшето образование с акцент върху приобщаването, иновациите, свързаността, цифровата и екологичната подготвеност и конкурентоспособността на международно ниво, както и фундаменталните академични ценности и високите етични принципи, а също и върху заетостта и пригодността за заетост“.

10. В същия контекст в заключенията на Съвета относно новото европейско научноизследователско пространство се набелязват „институционалните трансформации, научноизследователските кариери, научното образование, обучението, международното сътрудничество и разпространението на знания като възможни области на по-активно сътрудничество“ между европейското научноизследователско пространство, европейското пространство за висше образование и измерението на европейското пространство за образование, свързано с висшето образование. Съветът също взе под внимание „предложението на Комисията да разработи пътна карта, съдържаща действия за създаване на полезни взаимодействия между висшето образование и научните изследвания“ и изрази подкрепа за по-нататъшното развитие на „европейските университетски алианси“, които са водещ пример за модерни и приобщаващи висши учебни заведения в една бъдеща Европа“. В програмата за политиката за ЕНП за периода 2022—2024 г., приложена към заключенията на Съвета относно бъдещото управление на европейското научноизследователско пространство (ЕНП), са набелязани действия, насочени към ВУЗ.

11. В заключенията си относно инициативата „Европейски университети“ – хвърляне на мост между висшето образование, научните изследвания, иновациите и обществото: проправяне на пътя за ново измерение в европейското висше образование, Съветът признава, че „европейските университети“ следва да бъдат насочвани, за да „допринасят за укрепване на научноизследователското и иновационното измерение на висшите училища в Европа чрез разработване на обща програма, споделени инфраструктури и ресурси“, както и да „създават все по-силни алианси, като проучат осъществимостта на съвместното записване на студенти и съвместното наемане на работа на преподаватели и изследователи в рамките на различните национални системи, за да станат техните образователни и научноизследователски кариери по-привлекателни, устойчиви и гъвкави в рамките на алиансите“. Освен това той прикани Комисията и държавите членки да „обмислят по-устойчиви инструменти за финансиране за „европейските университети“, включително чрез използване на полезните взаимодействия на регионалните и националните схеми с европейските схеми, така че те да могат да изпълнят амбициозната си стратегия“, както и да разработят ясни предложения, считано от 2022 г., за да „помогнат за премахването, когато е необходимо, на пречките пред сътрудничеството на европейско равнище, като например проучат необходимостта и осъществимостта на съвместни европейски дипломи в рамките на алиансите на „европейските университети“.“

12. В заключенията си относно „Задълбочаването на европейското научноизследователско пространство: гарантиране на привлекателни и устойчиви кариери и условия на труд на изследователите и реализиране на движението на мозъци“ Съветът призова Комисията „да подкрепи държавите членки при планирането на мерки на политиката за гладко и амбициозно транснационално сътрудничество между институциите за висше образование в Европа, по-специално в областта на академичните и изследователските кариери, които често се преплитат, като насърчават приобщаването, стимулират високите постижения и повишават международната конкурентоспособност на европейския сектор на висшето образование и по този начин повишават привлекателността за талантите в Европа и извън нея“. Освен това той изрази съгласие, че алиансите на европейски университети и техните партньорства с местни екосистеми са „подходящи платформи за изпитване на възможни модели за стимулиране на оперативната съвместимост на изследователските кариери и проучване на възможностите за съвместни схеми за наемане на работа и системи за обучение и професионално развитие, които да удовлетворяват както изследователските, така и преподавателските изисквания, а също и за изпитване на нови системи на възнаграждение и оценка, включително за преподаване, основано на научните изследвания“.

СЧИТА, ЧЕ:

13. Транснационалното сътрудничество между ВУЗ в цяла Европа ще бъде допълнително засилено, задълбочено и опростено, ако горепосочените предизвикателства са ефективно преодолени на европейско равнище. Във връзка с това Комисията представи амбициозна европейска стратегия за университетите, чиято цел е засилване на ролята и подкрепа за тези институции във всички техни мисии, за да засилят сътрудничеството помежду си и да използват силните си страни, с оглед на решаващия им принос за отговора на Европа на бъдещите предизвикателства. Различните видове текущо сътрудничество следва да бъдат увеличени и свързаните с тях резултати и най-добри практики следва да бъдат споделени, за да се вдъхнови целият сектор на висшето образование в Европа, като същевременно се зачитат компетентностите на държавите членки, академичната свобода и институционалната автономност на ВУЗ.

14. За да се постигне това, трябва да бъдат преследвани четири еднакво важни ключови цели като част от съвместните усилия на институционално, национално и европейско равнище:

- укрепване на европейското измерение във висшето образование, научните изследвания и иновациите, както и на полезните взаимодействия между тях;
- утвърждаване на глобалната роля и лидерството на Европа;

- укрепване на възстановяването и отговора на Европа на цифровия и екологичния преход;
- запълбочаване на европейското чувство за принадлежност въз основа на общи ценности.

ПРИКАНВА КОМИСИЯТА И ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ, ВЪЗ ОСНОВА НА СЪОТВЕТНИТЕ ИМ ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ И ПРИ НАДЛЕЖНО ЗАЧИТАНЕ НА ПРИНЦИПА НА СУБСИДИАРНОСТ, ДА СЕ АНГАЖИРАТ С ВИСШИТЕ УЧЕБНИ ЗАВЕДЕНИЯ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ С ОГЛЕД НА ПОСТИГАНЕТО НА СЛЕДНИТЕ КЛЮЧОВИ ЦЕЛИ:

Укрепване на европейското измерение във висшето образование, научните изследвания и иновациите, както и на полезните взаимодействия между тях

15. По-задълбоченото транснационално сътрудничество допринася за постигането на европейското пространство за образование и новото европейско научноизследователско пространство при пълно взаимодействие, като прави ВУЗ по-силни и повишава качеството на висшето образование, научните изследвания и иновациите в Европа като цяло. Чрез нови измерения, формати и възможности за мобилност между различни дисциплини и сектори и отвъд националните граници, наред с привлекателни и устойчиви академични и научноизследователски кариери, както и отворено образование и отворена наука, транснационалното сътрудничество им дава възможност да се справят по-добре с обществените предизвикателства и да предоставят на студентите, учащите се през целия живот и изследователите правилните знания, умения и компетентности за бъдещото им професионално и личностно развитие. Особено внимание следва да се обърне на студентите и младите изследователи, чието образование и кариера са били сериозно засегнати от пандемията, както и на тези от селските и отдалечените райони, като например най-отдалечените региони.
16. Алиансите от ВУЗ, като например алианса „Европейски университети“, могат да демонстрират потенциала на широкообхватното и дългосрочно институционално сътрудничество в областта на висшето образование. Такива алианси имат потенциала да генерират истинска европейска добавена стойност чрез постигане на критична маса в европейски мащаб чрез дългосрочния ангажимент на всички участващи страни. Те улесняват свободното движение в Европа с цел обучение, работа и научни изследвания въз основа на общи интереси. Чрез висока степен на интеграция, прозрачност и откритост те могат да имат трансформиращо въздействие в рамките на Европа и за Европа. Координацията и взаимното допълване с други европейски, национални, регионални, местни и, когато е уместно, международни инициативи и мрежи ще засилят тяхното трансформиращо въздействие.
17. Отключването на пълната добавена стойност на алиансите от ВУЗ, като например алианса „Европейски университети“, изисква допълнителна подкрепа на европейско и, когато е целесъобразно, на национално равнище чрез поетапен подход. Като катализатори на институционална трансформация, тези алианси следва, когато е целесъобразно, да бъдат подкрепяни при развиването на силно измерение, свързано с научните изследвания и иновациите, и при изпълнението на иновативни съвместни образователни програми на всички равнища, в рамките на ориентиран към студентите и обусловен от научните изследвания и иновациите подход, при който биха могли евентуално да се връчват съвместни дипломи въз основа на европейски критерии, създадени съвместно с държавите членки и съответните заинтересовани страни, в съответствие с инструментите на процеса от Болоня. Тези алианси следва също така да бъдат подкрепяни, когато е целесъобразно, за подобряване на управлението на човешките ресурси по отношение на евентуалното съвместно наемане на работа на преподаватели и изследователи; за насърчаване на развитието на привлекателни и устойчиви кариери; както и за взаимното използване на ресурси и структури, например лаборатории и платформи.
18. Като напълно се признава стойността на присъственото обучение и физическата мобилност, както и необходимостта от балансирано движение на мозъци, ВУЗ следва да бъдат насърчавани да продължат да подкрепят всички видове мобилност на студенти, служители и изследователи, която допринася за академичния успех и личните постижения, като предоставят възможност на всички студенти, служители и изследователи да придобият международни и межкултурни компетентности чрез интернационализиране на учебните програми или участие в иновативна международна среда в рамките на собствените им институции.
19. Европейската година на младежта играе подпомагача роля в това отношение. Следва да се припомни целта най-малко 20 % от завършилите висше образование в европейското пространство за висше образование да са преминали през период на образование или обучение в чужбина, както се потвърждава в Министерското комюнике от Рим от 19 ноември 2020 г., и подкрепата, която трябва да бъде предоставена на инициативата „Европейски университети“ за постигане на амбициозната цел за 50 % студентска мобилност, както се посочва в заключенията на Съвета относно инициативата „Европейски университети“ — хвърляне на мост между висшето образование, научните изследвания, иновациите и обществото: проправяне на пътя за ново измерение в европейското висше образование.
20. За да постигнат тези цели, държавите членки и Комисията, в сътрудничество с ВУЗ, следва също така да се стремят към опростяване на административните процедури за институциите, включително чрез по-нататъшно разширяване на прилагането на инициативата за европейска студентска карта и чрез по-нататъшно прилагане на автоматичното взаимно признаване на академичните квалификации и периодите на обучение в чужбина в сътрудничество с Националните информационни центрове за академично признаване (НИЦАП). ВУЗ следва да бъдат насърчавани да използват пълноценно цифровите инструменти за мобилност и признаване, да насърчават многоезичието, взаимодействието между различните култури и приобщаването на студентите с по-малки възможности в рамките на техните кампуси, както и да включат мобилността в своите учебни програми.

Утвърждаване на глобалната роля и лидерството на Европа

21. Интернационализацията на висшето образование и научните изследвания е от стратегическо геополитическо значение за Европа, както е посочено в съвместното съобщение относно „Глобалния портал“ (The Global Gateway). Сътрудничеството в областта на висшето образование в световен мащаб трябва да се основава на основни ценности и принципи, в центъра на които са академичната свобода, институционалната автономност, отвореното образование и отворената наука. Принципите на реципрочност и равнопоставеност следва да бъдат предварително условие за международно сътрудничество. В бъдещите отношения и преговори с партньорите по света в областта на научните изследвания и иновациите трябва да се следва ръководният принцип „открити – доколкото е възможно“, ВУЗ следва да бъдат подкрепяни чрез координиран европейски подход, за да се популяризират тези европейски ценности и принципи на световно равнище с оглед на постигането на балансирано и взаимноизгодно сътрудничество, което е част от „меката сила“ и капацитета на Европа като фактор, задаващ световните стандарти. Сътрудничеството с трети държави в областта на висшето образование и научните изследвания трябва да се основава на общо разбиране и споделяне на тези ценности и принципи, насърчавани на европейско равнище в съответствие с други стратегически интереси на Съюза в съответствие с Марсилската конференция относно глобалния подход.
22. По-задълбоченото европейско сътрудничество може да бъде от полза за подпомагане на ВУЗ и за предоставяне на изследователите, обучаващите, студентите и служителите на необходимите инструменти за справяне с предизвикателствата, които стоят пред лоялното глобално сътрудничество, като например неравнопоставеността, външната намеса и пречките пред отворената наука. Необходимо е също така да се насърчава информираното и независимо разбиране на партньорите от трети държави. За да може Европейският съюз да се превърне в сигурен пристан за свободата на научните изследвания и демократичните ценности, ВУЗ следва да бъдат подкрепяни чрез европейски и национални схеми, при пълно зачитане на принципа за високи постижения, да приемат студенти, изследователи и преподаватели, чиято свобода е застрашена.
23. За да се повиши тяхната конкурентоспособност на световно равнище, ВУЗ следва да бъдат насърчавани да мобилизират местните или регионалните „екосистеми“, като по този начин се насърчава териториалното сближаване чрез силни партньорства с научноизследователски организации, участници в иновациите, финансиращи организации и икономически и социални партньори, като същевременно се засилва тясното взаимодействие с местните, регионалните и националните органи. За да се насърчат многообразието и високите постижения на европейските ВУЗ на световно равнище, следва да се извърши допълнителна работа и да се предостави допълнителна подкрепа на европейско равнище за държавите членки за насърчаване на националните политики, например чрез инициативи за високи постижения и чрез регионални и местни центрове.
24. Транснационалното сътрудничество между европейските ВУЗ повишава тяхната привлекателност за международните студенти, изследователи и глобални партньори и повишава качеството на предложенията за образование и потенциала за научни изследвания и иновации. Съществуващите европейски програми, като например „Еразъм+“, инструментите на Съюза за външна дейност и „Хоризонт Европа“, следва да се използват в рамките на правомощията на действията, включени в техните правни основания и оценени съгласно съответните им критерии за оценка в подкрепа на алианси от ВУЗ, като например алианса „Европейски университети“ и общностите на знание и иновации (ОЗИ), при разработването на съвместни дейности и стратегии за интернационализация във висшето образование, научните изследвания и иновациите. Това ще им помогне да се изиявят на международно равнище, да изградят мрежи с ключови партньори по света, да укрепят капацитета на партньорите в трети държави и да засилят международната (входяща и изходяща) мобилност на студенти, изследователи, преподаватели и служители. Следва да се използва в пълна степен Глобалната конвенция на ЮНЕСКО от 2019 г. за признаване на квалификациите що се отнася до висшето образование, тъй като тя улеснява международната студентска мобилност и по този начин отключва потенциала за интернационализация на европейското висше образование. Общите европейски усилия по отношение на трети държави биха могли също така, чрез подхода „Екип Европа“, да продължат да популяризират предложението за европейско висше образование и да се ангажират с взаимноизгодни дейности за изграждане на капацитет.

Укрепване на възстановяването и отговора на Европа на цифровия и екологичния преход

25. ВУЗ следва да бъдат допълнително насърчавани да превръщат знанията в умения, компетентности и иновации. Това може да се направи при пълно зачитане на академичната свобода чрез развиване на тясно сътрудничество с икономическите, социалните и промишлените партньори в рамките на местните и регионалните „екосистеми“ за научни изследвания и иновации и чрез улесняване на междусекторната мобилност между ВУЗ и други партньори, по-специално въз основа на стратегиите за интелигентна специализация и чрез Европейския институт за иновации и технологии (ЕИТ) и ОЗИ. Това сътрудничество би могло също така да бъде от голяма полза за местните предприятия и МСП и да даде възможност на студентите, изследователите, преподавателите, обучаващите и служителите да бъдат обучени, например в областта на управлението на интелектуалната собственост, трансфера на знания и предприемачеството, включително достъпа до финансиране, на всеки етап от тяхната кариера. Пълното разнообразие от академични дейности както в академичните среди, така и извън тях, по всички измерения на мисиите на ВУЗ, трябва да бъде взето предвид при техните оценки на кариерата. ВУЗ следва също така да подобрят способността си да се ангажират със своите „екосистеми“ чрез създаване на необходимите знания, умения и компетентности, особено за стратегическите промишлени сектори, и чрез насърчаване на трансфера на знания и технологии и създаването на съпътстващи предприятия.

26. ВУЗ биха могли да бъдат подпомагани с оглед подобряване на обучението, насочено към студентите и основаващо се на научни изследвания, което има за цел да предостави на студентите актуални компетентности, умения и знания, както и да развие техните научноизследователски умения и опит. Студентите следва също така да бъдат подпомагани в работата в различни дисциплини по основи на предизвикателства подходи.
27. ВУЗ могат да играят ключова роля в ученето през целия живот и в реагирането на промените на пазара на труда чрез отварянето си към всички видове учащи се и чрез насърчаване на тяхната пригодност за заетост, включително чрез преквалификация и повишаване на квалификацията. За тази цел ВУЗ следва да бъдат подкрепяни при използването на цифровизацията за насърчаване на иновативни методи на учене и преподаване, както и при разработването и прилагането на гъвкави и индивидуализирани учебни пътеки, включително, когато е целесъобразно, по-кратки курсове или учебен опит, които могат да доведат до микроквалификации, като същевременно не се отклоняват от основния принцип на програмите за придобиване на пълна образователна степен. За да се развият съответните умения, компетентности, нагласи и предприемачески дух на учащите се, ВУЗ следва да бъдат насърчавани да си сътрудничат със своите „екосистеми“, да насърчават професионалния опит, като например стажове, чиракуване и възможности за доброволческа дейност и, когато е целесъобразно, да развият допълнително предприемачески направления, даващи възможност на студентите да изпълняват предприемачески проекти по време на обучението си.
28. ВУЗ играят ключова роля в подпомагането на екологичния преход и постигането на целите за устойчиво развитие като отличителна характеристика за качество на световно равнище. Във връзка с това ВУЗ в цяла Европа следва да бъдат подкрепяни, за да въведат устойчиви и екологосъобразни подходи, като използват цялостен институционален подход като част от своите мисии, инфраструктура и операции, когато е целесъобразно.
29. За да се отговори на екологичния преход, ВУЗ следва да бъдат насърчавани да развият интердисциплинарни знания, умения и компетентности, да подкрепят придобиването и използването на знания относно устойчивостта сред всички учащи се и общности и да включат образованието за устойчивостта като част от учебните програми във всички съответни сектори. Те следва да бъдат насърчавани да възлагат и да осъществяват научни изследвания, които се основават на базата от знания за устойчивостта.
30. Както стана ясно по време на пандемията от COVID-19, цифровите технологии са мощен инструмент за трансформация на системите за висше образование в Европа, а ВУЗ от своя страна са от основно значение за ускоряване на цифровия преход в Европа.
31. Необходимо е на ВУЗ да се осигури висока степен на свързаност и високоэффективна цифрова инфраструктура и услуги, които във възможно най-голяма степен следва да бъдат оперативно съвместими и споделени в цяла Европа, да разчитат на европейските стандарти ⁽³⁾ и да използват надеждни технологии в съответствие със специфичните потребности на ВУЗ, като например сигурни данни.
32. Ускоряването на цифровия преход на Европа предполага предоставяне на цифрова грамотност и грамотност по отношение на данните на всички студенти, обучаващи, служители, преподаватели и изследователи и, когато е уместно, на широката общественост. ВУЗ играят ключова роля за постигането на тази цел, като предоставят на учащите се нови компетентности в областта на цифровите технологии и техния етичен компонент — като например управление на данните, изкуствен интелект, високопроизводителни изчислителни технологии и киберсигурност — и осъществяват научни изследвания и иновации.
33. Като признават изцяло стойността на присъственото обучение, ВУЗ следва да използват пълноценно цифровите средства, за да повишат качеството на учебния опит за студентите, служителите, преподавателите и изследователите и да преодолеят социалните неравенства. За да се преодолее цифровото разделение, следва да се подкрепят инициативи, осигуряващи равен достъп до индивидуализирани възможности за учене за всички, като за отдалечените места за обучение се използва например виртуално или хибридно преподаване. ВУЗ следва да бъдат подпомагани в усилията си за споделяне на платформи и оперативно съвместими инструменти, които дават възможност за обмен на данни, като същевременно предоставят висококачествени и лесни за ползване образователни ресурси, като например онлайн курсове.

Задълбочаване на европейското чувство за принадлежност въз основа на общи ценности

34. За да се задълбочи европейското чувство за принадлежност и да се популяризира нашият европейски начин на живот, от ключово значение е да се поддържат и защитават европейските демократични ценности, да се насърчава многообразието, приобщаването и равенството между половете и да се укрепват качеството и целесъобразността на висшето образование за ориентирани към бъдещето умения. ВУЗ са автономни, като академичната и научната свобода са основен принцип на тяхната мисия и дейност.

⁽³⁾ Carretero Gomez, S., Vuorikari, R. and Punie, Y., DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use [Рамката за цифрова компетентност на гражданите с осем нива на владене и примери за използване], Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург, 2017 г.

35. ВУЗ следва да бъдат подкрепяни в усилията си за защита на образованието и науката от дезинформация, за подкрепа на отворената наука и за защита на демократичните ценности. В това отношение ВУЗ са гаранция за демокрацията и основен форум за гражданска наука, като подготвят студентите за активно гражданство и обществена ангажираност.
36. ВУЗ могат да предизвикват обществен дебат с обоснована и съдържателна информация, чрез по-широк достъп до публикации и научноизследователски данни и чрез организиране на обществени прояви с цел разпространяване и обсъждане на резултатите от научните изследвания. ВУЗ могат да бъдат ключови участници в борбата с неправилното използване на научните изследвания и да представляват връзката между образованието, научните изследвания, иновациите, публичните органи и гражданското общество. Тази роля би могла да бъде допълнително засилена и използвана от ВУЗ за по-систематично ангажиране с всички обществени участници, включително публични и частни иноватори, регионални и местни публични органи, включително училища, медии, организации за популяризиране на науката и организации на гражданското общество като сдружения на потребители, ползватели или пациенти.
37. ВУЗ следва да гарантират, че студентите, преподавателите, изследователите и служителите участват в тяхното управление като пълноправни членове и конструктивни партньори на общността на висшето образование. В това отношение студентите могат да участват в механизмите за вземане на решения, включително по отношение на учебните програми, като аспект на основните академични ценности, знак за демокрация и култура на диалог във ВУЗ.
38. ВУЗ следва да бъдат подкрепяни и насърчавани в усилията си да гарантират приобщаването и успеха на своите студенти, преподаватели, изследователи и служители, както и да насърчават равните възможности, независимо от пол, расов или етнически произход, религия или убеждения, социален и икономически произход, здраве, увреждане, възраст, сексуална ориентация, мигрантски произход и географско местоположение. За тази цел ВУЗ следва да бъдат подкрепяни, за да се гарантира благосъстоянието на всички в съответствие с по-голямото социално многообразие. Във връзка с това ВУЗ следва да бъдат насърчавани да общуват с по-слабо представените групи, за да се подобри достъпът им до висше образование и да им се помогне да завършат образованието си, като се вземат предвид студентите и младите изследователи, чието образование и кариера са силно засегнати от пандемията, както и тези от селските и отдалечените райони, като например най-отдалечените региони.
39. ВУЗ следва да бъдат подкрепяни и насърчавани да предприемат подходящи действия за подобряване на баланса между половете в своите студентски и представителни органи, включително в контекста на напредъка в академичната кариера.
40. ВУЗ могат да използват иновативни инструменти за преподаване и педагогически методи, включително цифрови инструменти, за да предложат ориентиран към студентите подход към ученето, независимо от социално-икономическия или образователния произход. За да се намали неравенството и да се засилят личните постижения, ВУЗ следва да бъдат насърчавани да предоставят персонализирани услуги за ориентирани и подкрепа, по-специално за новопристигналите, като се вземат предвид стилът и пътят на учене, както и социално-икономическият произход на всеки учащ се.

ПО-КОНКРЕТНО ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ И КОМИСИЯТА, ВЪЗ ОСНОВА НА СЪОТВЕТНИТЕ ИМ ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ И ПРИ НАДЛЕЖНО ЗАЧИТАНЕ НА ПРИНЦИПА НА СУБСИДИАРНОСТ, ДА ПОДКРЕПЯТ АЛИАНСИТЕ ОТ ВИСШИ УЧЕБНИ ЗАВЕДЕНИЯ, КАТО НАПРИМЕР АЛИАНСА „ЕВРОПЕЙСКИ УНИВЕРСИТЕТИ“:

41. Всички видове алианси от ВУЗ следва да бъдат допълнително подкрепяни с всички съответни и подходящи средства, за да се улеснят дейностите за сътрудничество, основани на високо качество, високи постижения, въздействие, приобщаване и географски баланс, и да се набележат пречките и решенията, които биха могли да бъдат общи за всички алианси. По-конкретно инициативата „Европейски университети“ следва да бъде допълнително разгърната въз основа на междинния преглед на първите пилотни алианси. Това също така ще даде възможност за групиране на дейности с цел споделяне на най-добри практики в областта на висшето образование, научните изследвания и иновациите и службата за обществото.
42. На първо място алиансите от ВУЗ следва да бъдат насърчавани да използват пълноценно съществуващите програми за финансиране, както и инструментите за подпомагане на европейско, национално и регионално равнище с оглед на засилването и задълбочаването на сътрудничеството си.
43. Когато е целесъобразно и в тясно сътрудничество с националните органи, алиансите от ВУЗ и заинтересованите страни, следва да се предприемат стъпки за преодоляване на пречките пред по-задълбоченото, дългосрочно и гъвкаво транснационално сътрудничество и за разработване на инструменти за институционализирано сътрудничество въз основа на предварителна задълбочена оценка на тяхната необходимост, ползи и осъществимост. Целта е на алиансите да се предостави свобода на действие на доброволна основа, да вземат общи стратегически решения, да експериментират със съвместното наемане на работа, да разработват съвместни учебни програми или да обединяват ресурси и капацитет, свързан с човешките ресурси, техниката, данните, образованието, научните изследвания и иновациите.

44. Като се поставя акцент върху прилагането на европейския подход за осигуряване на качеството на съвместните програми, следва да се предприемат допълнителни стъпки за признаване на стойността на новаторския транснационален учебен опит и за повишаване, както в Европа, така и извън нея, на видимостта, привлекателността и репутацията на такива съвместни програми, предоставяни от алианси от ВУЗ. Следва да се проучи възможността за общи критерии, с които би могло да се стигне до потенциален европейски знак за съвместни програми. На по-късен етап би могло да се предвиди възможното съставяне и връчване, на доброволна основа, на национално, регионално или институционално равнище, на съвместни дипломи на всички равнища въз основа на тези съвместно създадени европейски критерии, в съответствие със съществуващите инструменти на процеса от Болоня. Този процес следва да се осъществява в тясно сътрудничество с националните органи, алиансите от ВУЗ и заинтересованите страни.
45. Резултатите от проучвателните процеси, посочени в точки 43 и 44, ще се докладват на всеки етап до Съвета за по-нататъшно решение.
46. На национално равнище следва да се създадат условия за ефикасни и ефективни процеси за осигуряване на качеството, за да се улесни прилагането на европейски подход за осигуряване на качество за съвместните програми в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството в европейското пространство за висше образование, като се отчита значението на качеството, научните изследвания и пригодността за заетост.
47. За да се даде възможност на алиансите от ВУЗ да достигнат пълния си потенциал чрез справяне с финансовите разходи на транснационалното сътрудничество за покриване на всички техни мисии в дългосрочен план, следва да се предприемат стъпки за преминаване към по-устойчива, цялостна и интегрирана перспектива за финансиране от ЕС. В това отношение пилотните подходи за възможни решения следва да бъдат изпитани от Комисията в тесни консултации с държавите членки и съответните заинтересовани страни до 2024 г., последвани от докладване до Съвета за по-нататъшно решение.

КАТО СЛЕДВАЩИ СЪПКИ, ПРИ НАДЛЕЖНО ЗАЧИТАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ НА СУБСИДИАРНОСТ И ИНСТИТУЦИОНАЛНА АВТОНОМНОСТ И В СЪОТВЕТСТВИЕ С НАЦИОНАЛНИТЕ ОБСТОЯТЕЛСТВА:

48. ПРИЗОВАВА Комисията и държавите членки да утвърждават и защитават основните академични ценности, включително академичната свобода и почтеност, в съответствие с Министерското комюнике от Рим от 2020 г. и Декларацията от Бон относно свободата на научните изследвания.
49. ПРИКАНВА Комисията и държавите членки, в сътрудничество със съответните заинтересовани страни, съвместно да предприемат действия за създаване на полезни взаимодействия между висшето образование, научните изследвания и иновациите в рамките на стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението и в рамките на управленските структури на европейското научноизследователско пространство. С тези действия следва да се демонстрира реална добавена стойност на европейско равнище и да се работи за постигането на посочените по-горе ключови цели, като действията се осъществяват от Комисията и, на доброволна основа, от държавите членки чрез всички подходящи средства в съответствие с националния контекст.
50. ПРИКАНВА Комисията, до средата на 2022 г., да представи на Съвета, за сведение и по-нататъшно решение, пътна карта за съвместно разработване на новите инструменти. В пътната карта ще бъдат посочени основните етапи и участващите експертни групи. При изпълнението на ключовите цели ще се вземе предвид следното: действия, определени в съобщението на Комисията относно европейска стратегия за университетите; резолюцията на Съвета относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование и отвъд него (2021—2030 г.); и съответните действия, определени в програмата за политиката за европейското научноизследователско пространство за периода 2022—2024 г., приложена към заключенията на Съвета относно бъдещото управление на европейското научноизследователско пространство (ЕНП), както и ценностите и принципите, изложени в препоръката на Съвета относно Пакт за научни изследвания и иновации в Европа.
51. ПРИКАНВА Комисията, държавите членки и заинтересованите страни да се ангажират със засилено сътрудничество с цел осъществяване на тези полезни взаимодействия, като се основават на съществуващите структури за управление на стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението и европейското научноизследователско пространство, в тясно взаимодействие с европейското пространство за висше образование, и като се възползват от най-добрите практики на ВУЗ. Във връзка с това биха могли да се обмислят съвместни заседания на генералните директори, отговарящи за висшето образование и ERAC, когато това е уместно и е с ясно определени теми от общ интерес и обща цел.

52. ПРИКАНВА Комисията и държавите членки да работят за постигането на тези ключови цели чрез тясно сътрудничество с представителните организации на равнището на ЕС и международните организации или други подходящи организации, които са от значение на равнището на ЕС, както и с представители на заинтересованите страни, като например: ВУЗ, включително алианси от европейски ВУЗ, студентски асоциации, агенции за осигуряване на качество, научноизследователски и технологични организации, предприятия с интензивно използване на научни изследвания, включително МСП, отделни изследователи и иноватори, научноизследователски инфраструктури, организации за финансиране на научни изследвания и академии на науките. Би могла да се обмисли възможността за редовни срещи, като например Форума на университетите за бъдещето на Европа, за да се обсъди изпълнението на стратегията и да се насърчи обменът на добри практики. Резултатите от този форум следва да послужат за вдъхновение за по-нататъшното развитие и работа на съответните групи на стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението и европейското научноизследователско пространство във взаимодействие с европейското пространство за висше образование.
  53. ПРИКАНВА държавите членки да използват многостранния обмен с подкрепата на Комисията, за да насърчат обмена на добри практики и партньорското обучение от други държави членки.
  54. ОТБЕЛЯЗВА намерението на Комисията да рационализира инструментите за наблюдение на висшето образование. Това би могло да увеличи техния потенциал и значение за създателите на политики, ВУЗ, студентите и изследователите, без да се увеличава административната тежест за държавите членки или ВУЗ, за да се предостави информация за постигнатия напредък в изпълнението на европейската стратегия за засилване на ролята на висшите учебни заведения и да се помогне на държавите членки, които желаят да разработят действията, към които възнамеряват да допринесат, въз основа на солидни доказателства и данни. Участието на държавите членки в този процес е доброволно. ПРЕДЛАГА по-нататъшните обсъждания да се основават на проучване за картографиране на потенциала и правната рамка на съответните инструменти за мониторинг. ПОДЧЕРТАВА, че тази задача следва да бъде разработена във взаимодействие с процеса на координиране и наблюдение на политиките на ЕНП, включително информационното табло за ЕНП.
  55. ПРИКАНВА Комисията да представя редовно на държавите членки актуална информация относно напредъка по изпълнението на посочените по-горе действия и да представи цялостен преглед в пълния доклад на Комисията относно европейското пространство за образование през 2025 г., като вземе предвид и постигнатия напредък в изграждането на европейското научноизследователско пространство.
-

ПРИЛОЖЕНИЕ

Политически контекст**Европейски съвет**

- Заключение на Европейския съвет, 14 декември 2017 г. (EUCO 19/1/17 REV 1)

Съвет на Европейския съюз

- Препоръка (ЕС) 2021/2122 на Съвета от 26 ноември 2021 г. относно Пакт за научни изследвания и иновации в Европа (ОВ L 431, 2.12.2021 г., стр. 1)
- Заключение на Съвета относно бъдещото управление на европейското научноизследователско пространство (ЕИП) (14308/21, 26 ноември 2021 г.)
- Заключение на Съвета относно глобалния подход към научните изследвания и иновациите – Стратегия на Европа за международното сътрудничество в един променящ се свят (12301/21, 28 септември 2021 г.)
- Заключение на Съвета относно инициативата „Европейски университети“ – хвърляне на мост между висшето образование, научните изследвания, иновациите и обществото: проправяне на пътя за ново измерение в европейското висше образование (ОВ С 221, 10.6.2021 г., стр. 14)
- Заключение на Съвета „Задълбочаване на европейското научноизследователско пространство: гарантиране на привлекателни и устойчиви кариери и условия на труд на изследователите и реализиране на движението на мозъци“ (9138/21, 28 май 2021 г.)
- Резолюция на Съвета относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование и отгъд него (2021 – 2030 г.) (ОВ С 66, 26.2.2021 г., стр. 1)
- Заключение на Съвета относно новото европейско научноизследователско пространство (13567/20, 1 декември 2020 г.)
- Препоръка на Съвета от 26 ноември 2018 г. относно насърчаването на автоматичното взаимно признаване на квалификациите за висше образование и за завършен гимназиален етап на средно образование и квалификациите по обучение и на резултатите от периоди на учене в чужбина (ОВ С 444, 10.12.2018 г., стр. 1)
- Заключение на Съвета „Към визия за европейско образователно пространство“ (ОВ С 195, 7.6.2018 г., стр. 7)
- Препоръка на Съвета от 22 май 2018 година относно утвърждаването на общите ценности, приобщаващото образование и европейското измерение на преподаването (ОВ С 195, 7.6.2018 г., стр. 1)

Европейска комисия

- Справяне с чуждестранната намеса в научните изследвания и иновациите (SWD(2022) 12 final)
- Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите, Европейска стратегия за университетите (COM(2022) 16 final)
- Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно глобалния подход към научните изследвания и иновациите Стратегия на Европа за международното сътрудничество в един променящ се свят (COM(2021) 252 final/2)
- Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Ново ЕИП за научни изследвания и иновации“ (COM(2020) 628 final)
- Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно постигането на европейското пространство за образование до 2025 г. (COM(2020) 625 final)
- Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Европейска програма за умения за постигане на устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и издръжливост“ (COM(2020) 274 final)

Европейска комисия и върховен представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност

- Съвместно съобщение до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет, Комитета на регионите и Европейската инвестиционна банка – The Global Gateway (JOIN(2021) 30 final)

Декларации

- Министерско комюнике от Рим (19 ноември 2020 г.)
- Декларация от Бон относно свободата на научните изследвания (20 октомври 2020 г.)